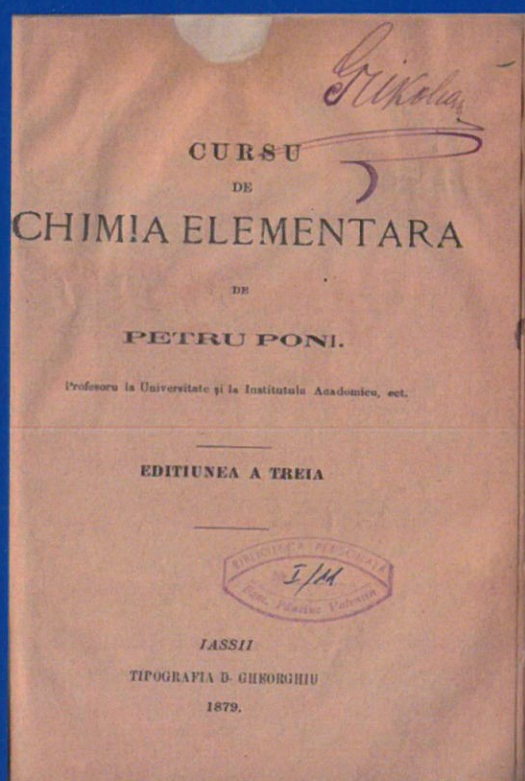

ACTA MUSEI TUTOVENSIS

Memorialistică VII

2022

MUZEUL „VASILE PÂRVAN” BÂRLAD

**ACTA MUSEI
TUTOVENSIS**

Memorialistică

VII

2022

ACTA MUSEI TUTOVENSIS
Publicație a Muzeului „Vasile Pârvan”
Str. Vasile Pârvan nr. 1
731050 Bârlad
☎ 0235 42 16 91; 0335 404 746
Fax: 0235 42 22 11
E-mail: muzeuparvan@gmail.com
web: www.muzeuparvan.ro

ACTA MUSEI TUTOVENSIS
Publication of „Vasile Parvan” Museum
1 Vasile Parvan Street
731050 Barlad
☎ +400235 42 16 91; +400335 404 746
Fax: 0235 42 22 11
E-mail: muzeuparvan@gmail.com
web: www.muzeuparvan.ro

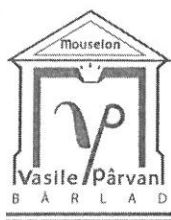
Colegiul de redacție:

Prof. univ. dr. **Nicolae CREȚU**
Dr. Laurențiu **CHIRIAC**
Muzeograf Alina **BUTNARU**
Bibliotecar Valentina **FORNEA**
Muzeograf Gabriela **ALBU**

Redactor șef: Prof. univ. dr. **Nicolae CREȚU**

**REVISTA APARE CU SPRIJINUL FINANCIAR
AL CONSILIULUI JUDEȚEAN VASLUI**

Coperta I: Petru Poni, *Cursu de Chimia elementară*, Ediția a III-a, Tipografia Gheorghiu, Iași, 1879.
(din patrimoniul Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”, Iași).

MUZEUL „VASILE PÂRVAN” BÂRLAD

ACTA MUSEI TUTOVENSIS

Memorialistică

VII

2022

1879.

Bârlad * 2022

Revistă tipărită de
CASA EDITORIALĂ DEMIURG
(Acreditată de CNC SIS în 2003, reacreditată în 2006 și în 2010)
Șoseaua Păcurari nr. 68, Bl. 550, Sc. B, Et. 4, Ap. 16
700547 Iași, România
0232/25 70 33; 0745 378 150; 0727 840 275
E-mail: ceddemiug@yahoo.fr
Director: Irina Croitoru
Consilier editorial: dr. Alexandrina Ioniță

© Muzeul „Vasile Pârvan”

Apare anual din 2006.

Continuă în parte „Acta Musei Tutovensium” (ISSN: 1842-2373).

Începând cu anul 2015, cu nr. I, apare cu titlul actual.

ISSN: 2457-1717

ISSN-L: 2457-1717

CUPRINS/CONTENT

MEMORIALISTICĂ/MEMOIRS

Nicolae CREȚU , <i>Semantica „marionetei”</i> 7 <i>Défense de la mémoire</i>	7
Monica NĂNESCU, Oana FLORESCU, Petru Poni , <i>reformer al învățământului românesc</i> 12 <i>Petru Poni, reformer of Romanian Education</i>	12
Ioana COȘEREANU , <i>Oreste Tafrali, pluralitatea preocupărilor culturale</i> 18 <i>Oreste Tafrali and the diversity of his cultural preoccupations</i>	18
Lidia ALEXIE , <i>Coroșondență, tată și fiu (Costache Enescu către fiul său iubit, George Enescu)</i> 22 <i>Correspondence. father and son (Costache Enescu to his beloved son, George Enescu)</i>	22
Alina BUTNARU , <i>Scurtă prezentare a unor piese de tezaur din patrimoniul Muzeului Vasile Pârvan - Secțiile Istorie Modernă și Contemporană. Personalități Bârlădene și Bibliotecă</i> 28 <i>A brief presentation of some National Cultural values of Vasile Pârvan Museum, Bârlad: The department of Modern and Contemporary History, Local Personalities and Library</i>	28

BIBLIOLOGIE/BIBLIOLOGY

Valentina MUREȘAN , <i>Ediții bibliofile în patrimoniul Muzeului „Vasile Pârvan” Bârlad (III)</i> 40 <i>Bibliophile editions in the patrimony of `Vasile Pârvan` Museum of Bârlad (III)</i>	40
Florin BOGDAN , <i>Ediții cantemiriene în colecțiile Bibliotecii Metropolitane București</i> 48 <i>Cantemirian editions in the holdings of Bucharest Metropolitan Library</i>	48
Emanuela FLOREA-PARAIPAN , <i>Falsuri care au denaturat istoria</i> 54 <i>Forgeries that denatured history</i>	54
Ioana ZAMFIR , <i>Predarea geografiei în România, în preajma Primului Război Mondial</i> 68 <i>Teaching geography in Romania around the First World War</i>	68
Alexander RUBEL , <i>Roata sorții: Rotarul German Ernst Christoph Döbel în Moldova și la Bârlad (1831/1832)</i> 79 <i>A German Journeyman in Romanian Lands: The wainwright Ernst Ch. Döbel and his migration to Moldova and Bârlad (1831/1832)</i>	79
Geta MODIGA , <i>Documentaristul Iacov Antonovici</i> 91 <i>Documentarian Iacov Antonovici</i>	91
Mihaela Elena TRIFAN , <i>George Călinescu și influența lui Vasile Pârvan</i> 96 <i>George Călinescu and the influence of Vasile Pârvan</i>	96
Valentina MUREȘAN , <i>Modele europene și similitudini de viziuni în poezia lui Asachi, Heliade, Alexandrescu, Bolintineanu și Cuciuran</i> 101 <i>European models and similarities in perception in the poetry of Asachi, Heliade, Alexandrescu, Bolintineanu and Cuciuran</i>	101

ARTĂ/ART

Ana RUSAN-GÖRBE , <i>Un colecționar excentric, descoperitor de tinere talente și colecția sa. Alexandru Bogdan-Pitești</i>	106
<i>An eccentric collector, discoverer of young talents and his collection. Alexandru Bogdan-Pitești</i>	
Alice NECULEA , <i>Colecționari, colecții și un „consulat” al artei ieșene la Ploiești</i>	110
<i>Collectors, collections and a "consulate" of Iasi art in Ploiești</i>	
Carmelia MUNTEANU , <i>Colecția Aglaia Corneanu</i>	119
<i>Aglaia Corneanu collection</i>	
Ana-Elisabeta COȘEREANU , <i>Colecția Vasile Filip</i>	126
<i>Vasile Filip collection</i>	
Daniela IACOBLEV-BARĂU , <i>Teme religioase în opera lui Eugeniu Barău</i>	133
<i>Religious themes in the work of Eugeniu Barău</i>	
Liviu ȘOPTELEA , <i>Despre colecționar și curatoriat. Fenomenul Hărman</i>	143
<i>About collector and curator. The Harman phenomenon</i>	
Marcela BĂBĂNAȘ , <i>Colecția Ioan Sima</i>	152
<i>Ioan Sima collection</i>	
Maria-Laura TOCARIU , <i>Demersul axiologic al pasionatului de artă: Colecția Dantes</i>	167
<i>The axiological approach of the art enthusiast: Dantes collection</i>	
Mihaela CIOBANU , <i>O „cronică” a colecției „pisălogului” romașcan</i>	179
<i>A "chronicle" of a romașcan "pisălog" collection</i>	
Adrian DEHELEANU , <i>Arta oficială românească cu tematică istorică în colecțiile Muzeului Național al Banatului Timișoara (1966-1978)</i>	183
<i>Official romanian art with historical theme in the collections of the National Museum of Banat Timișoara (1966-1978)</i>	
Gabriela ALBU , <i>O colecție de excepție la Muzeul „Vasile Pârvan” Bârlad „Colecția de artă comparată Ritta și Prof. Dr. Ion Chiricuță”</i>	191
<i>Exceptional art collection at “Vasile Pârvan” Museum, Bârlad „The comparative art collection of Ritta and Prof. Dr. Ion Chiricuță”</i>	
Ioan OPRIS , <i>Diplomatul Vasile Stoica (1889-1959), mare iubitor de artă și colecționar</i>	205
<i>Diplomat Vasile Stoica (1889-1959), great art lover and collector</i>	

FALSURI CARE AU DENATURAT ISTORIA

Emanuela FLOREA-PARAIPAN*

Keywords: anti-Judaism, anti-Semitism, forgeries, The Protocols of the Learned Elders of Zion, The Tanka Giichi Memorial.

Falsurile au fost numeroase în istorie, dar, ce este mai grav, deși au fost denunțate, ele continuă să fie folosite ca argument de mulți istorici. De ce se întâmplă acest lucru? Cei care continuă să le folosească oare chiar nu știu, atunci când le utilizează ca argument, că sunt falsuri sau au un interes special? În acest ultim caz, situația este gravă, desigur, nici neștiința nu este o scuză. Continuarea folosirii unui fals dovedit în argumentare încalcă orice cod etico-moral.

Sunt numeroase astfel de falsuri și sunt prezente în istoria oricărui popor. De la acuzații, ce au dat naștere unei întregi mitologii, la documente măsluite cu premeditare, în timpurile moderne. Unele se datorează unor simple greșeli de traducere sau neînțelegerii unui termen (traducerea din Eutropius, ce a dus la nașterea teoriei roesleriene, referitoare la formarea poporului român), altele au fost create cu scopul special de a discredita un popor (*Protocoalele Înțelepților Sionului* sau *Memorandumul Tanaka Giichi*).

Și într-un caz, și în celălalt, aceste falsuri aduc, în primul rand, prejudicii adevărului istoric, dar tratarea cu ușurință a unor astfel de fapte și neluarea de atitudine împotriva menționării lor ca adevărate, pot duce la exacerbarea unor sentimente și transformarea lor în ură. Cine seamănă ură, culege furtună, spune un proverb, dar istoria a dovedit că nu întotdeauna este așa. În cazul poporului evreu, alții au semănat ura, dar, din nefericire, el este cel care a cunoscut furtuna.

În cele două capitole ale lucrării de față voi încerca să prezint cum au apărut aceste falsuri și impactul avut atât asupra evreilor, cât și asupra percepției lor. Apărute întâi pe fondul unei exaltări religioase, aceste falsuri, născute în preajma cruciadelor, nu se vor opri odată cu sfârșitul acestora. Ele vor continua să stimuleze imaginația oamenilor și în secolele următoare, cunoscând doar foarte scurte perioade de liniște.

Autoritățile, fără deosebire de țară și de perioada istorică, vor vedea că a aduce evreilor false acuze este „foarte bine” pentru visteria statului (acuzațiile din Moldova și Transilvania) sau pentru atingerea unor scopuri politico-economice (Afacerea Damasc, *Protocoalele Înțelepților Sionului*). Pentru autorități este mult mai ușor să inducă maselor că lipsurile și perioadele de criză economică, care îi afectează, se „datorează evreilor”. În funcție de cum le dictau interesele, deși cunoșteau adevărul, înalți oficiali ai unor state „civilizate”, fie vor denunța falsele acuzații, fie le vor acorda credibilitate. Ambasadorul Franței la Înalta Poartă va interveni în sprijinul evreilor din Onițcani, acuzați de omor ritual, pentru ca, peste un secol, când Franța dorea să-și întărească influența în zona respectivă (Orientul Mijlociu), să nu se dea în laturi să-i acuze (Afacerea Damasc). Nu conta că, în Franța, evreii obținuseră emanciparea, participând chiar activ la conducerea țării.

Pentru un istoric și nu numai pentru istorici este absolut necesar de urmat în cercetare cele două metode, pe care Wilhelm von Humboldt le considera esențiale în abordarea adevărului istoric: „*Prima este cercetarea exactă, imparțială și critică a evenimentelor. A doua este stabilirea unei conexiuni a evenimentelor cercetate cu o înțelegere intuitivă a lor, ceea ce n-ar putea fi obținută prin prima modalitate.*”

* Bibliotecar, Biblioteca Centrală Universitară „Carol” I, București, ema_paraipan@yahoo.com.

1. Cruciadele și antiudaismul

1. 1. Cruciadele și mitologia antievreiască

Ideologia și folclorul antisemite care au înflorit cu ocazia declanșării cruciadelor, la sfârșitul secolului al XI-lea, vor fi soclul pe care se va înălța o vastă mitologie ostilă evreilor. Pe parcursul a trei secole, 1096-1270, populația evreiască va cădea victimă furiei oarbe a maselor, intrate într-o frenezie în a inventa noi acuze.

La acea vreme, evreii din Europa erau relativ bine integrați. Carol cel Mare apare ca un suveran îngăduitor în ceea ce-i privește, iar ei se bucurau de o imagine bună. În perioada ce survenise căderii Imperiului Roman și din cauza atacurilor migratorilor, viața devenise preponderent rurală în teritoriile fostului Imperiu. Astfel, evreii sunt încurajați să se așeze. Ei participă la dezvoltarea orașelor, sunt artizani sau cultivatori, în special negustori așezați de-a lungul căilor navigabile, care leagă orașele și regiunile între ele, dar această dezvoltare și prosperitate va stârni furia maselor, nemulțumite de propriile lor neajunsuri. De asemenea, Biserica vede cum rolul său politic și social crește odată cu creșterea Europei, iar locul evreilor în societate este contestat și, puțin câte puțin, sunt îndepărtați, fiind socotiți străini. Întâi, sunt considerați drept intruși, iar mai apoi, figuri diabolice.

Începând cu al IV-lea Sinod de la Lateran (1215), măsurile de discriminare și interdicțiile se înmulțesc: portul de haine sau semne distinctive, restricțiile de domiciliu, interzicerea de a poseda pământuri. Primul decret de expulzare este dat de monarhul francez Philippe Auguste, în anul 1182. Anglia îi urmează exemplul, în anul 1290, Spania în 1492, Portugalia în 1498. Tot în această perioadă are loc și prima ardere a tuturor exemplarelor Talmudului, în 1242, din ordinul regelui francez Ludovic al IX-lea cel Sfânt. Tot el este și primul monarh care impune evreilor, în 1269, să poarte fixată pe haină, o bucată rotundă de pânză, ca semn distinctiv, o contribuție în plus la procesul de degradare a condiției evreilor în Occidentul medieval¹. Noua clasă de mijloc creștină, care se formase, dorea deposedarea de drepturi a evreilor.

Cruciadele, se poate spune că, prin atitudinea lor, au dat startul antiudaismului în Europa Occidentală. Pe măsură ce comunitățile evreiești vor migra spre est, împinse de valul cruciat, vor întâmpina și aici aceleași sentimente ostile. Este interesant că acuzațiile de omor ritual vor reapărea în acest spațiu, începând cu secolul al XVIII-lea. Aceste acuzații false i-au urmărit pe evrei peste tot.

Secolul al XVII-lea, al „Luminilor”, este secolul în care națiunile vor descoperi conștiința de sine. Încep acțiunile de emancipare ale popoarelor aflate sub dominația marilor imperii². Această societate, care se formează și în care trăiesc și evrei, este, însă, străbătută de curente de idei și de mișcări sociale contradictorii. Ideile de toleranță și de pluralism încep să-și croiască drum, ele constituind incontestabil o șansă și pentru evrei. Dar, în același timp, ura antisemită, însoțitoare firească a perioadelor de criză economică și de dezordine socio-politice, constituie o amenințare, care nu va înceta să se precizeze și să se confirme.

¹ Ludovic al IX-lea cel Sfânt avea „oroare de evreii, odioși în asemenea măsură încât nu putea să-i vadă și refuza să se folosească de vreun bun de-al lor”, conform biografului său Guillaume de Chartres, în *Istoria Franței religioase*, vol. 1, sub îndrumarea lui J. Le Goff și R. Remond, Paris, Editura Seuil, 1988.

² Cele trei imperii din Europa: Țarist, Habsburgic și Otoman, se vor dezmembra abia la începutul secolului XX. Situația evreilor în Imperiul Țarist era foarte grea; nu la fel, dar destul de dificilă, era în Imperiul Habsburgic. În aceste zone vor reînvia acuzațiile de omor ritual.

1. 2. False acuzații

Unul dintre primele falsuri și care este răspunzător de acțiunile violente, îndreptate împotriva evreilor, atât în Europa, cât și în Asia Mică, este scornit de cronicarul Raoul Glaber (urmat apoi de Adhemar de Chabannes): el îi acuza pe evrei de distrugerea bazilicii Sfântului Mormânt din Ierusalim³. Tema profanării Sfântului Mormânt a stat la baza tuturor predicilor ținute pentru propovăduirea celei de a treia cruciade în anul 1197⁴.

Aceste acuzații false se vor înmulți, declanșând o isterie generală în rândul maselor. Pentru evrei, cruciadele deschid o nouă eră de prigoană cum nu mai cunoscuseră. Comunități întregi din Renania au fost nimicite. Masacrele, jaful și violențele de tot felul, fac din începutul cruciadelor unul din cele mai mari pogromuri din istoria Europei medievale, cunoscut în sursele ebraice sub numele de *Gzerot-ul din 4856*. Ura și repulsia născute acum, vor influența relațiile dintre creștini și evrei.

O altă acuzație gravă, care se naște cu ocazia cruciadelor, este acuzația de omor ritual. Acest „folclor” va urmări de acum înainte poporul evreu peste tot, până aproape de timpurile noastre. Deși se știe că religia mozaică prevede pedeapsa cu moartea, pentru orice evreu care comite un asasinat, deși n-au putut fi aduse niciodată probe judiciare, acuzația a persistat până în secolul XX.⁵

Prima acuzație de omor ritual a fost în preajma celei de-a doua cruciade, în 1144, în Norwich, Anglia. Aici, evreii au venit destul de târziu, împreună cu alți emigranți, în urma cuceririi normande, în 1066⁶. Acuzațiile vor continua având un puternic reviriment în perioada iluminismului.

Chiar și „moartea neagră” sau ciuma bubonică (1348-1349), care a decimat o treime din populația Europei, a fost pusă tot pe seama evreilor criminali. Înainte ca ciuma să cuprindă Europa, ea a lovit Mongolia și Imperiul Islamic. Mongoli, mahomedani, creștini, evrei au murit împreună, dar omul medieval trebuia să găsească un vinovat. El nu putea găsi altă explicație pentru ciumă decât că era o maladie provocată de evreii care au otrăvit fântânile. Altă legendă s-a născut, încă o acuzație îi va urmări de acum pe evrei, pe parcursul Evului Mediu. Abia se terminase cu isteria cruciadelor și un nou val de violență lovește comunitățile evreiești europene din Germania, Austria, Franța și Spania. Pentru a opri masacrul, papa Clement al VI-lea, emite o bulă la Avignon, în care denunță ca nefondate acuzele aduse evreilor, dar isteria, odată pornită, se dovedește greu de oprit.⁷

1. 3. Reînvierea acuzațiilor

Cum am mai menționat, acuzațiile aduse evreilor vor reapărea, dar, de data asta, în centrul și estul Europei. Voi prezenta câteva cazuri de acuzații de omor ritual, petrecute în Transilvania și Banat, aflate sub dominația Imperiului Habsburgic, precum și în Moldova. Oamenii politici occidentali vor interveni în sprijinul evreilor, denunțând aceste false acuzații, care li se tot aduc de atâtea secolele. Occidentul părea că depășise această problemă. În timp ce, în răsărit, acuzațiile aduse evreilor se înmulțeau, în vest, Napoleon le acorda emanciparea. Atât ambasadorul francez (cazul din Moldova), cât și jurnalistul ungar (cazul de la Pir) insistă să precizeze falsitatea acestor acuzații.

Un asemenea caz a apărut la Brașov, în 1715, evreii fiind acuzați că au cumpărat sânge

³ În realitate, aceasta a fost distrusă de califul Hakim, în anul 1009, care, într-o primă perioadă, a persecutat și evrei, și creștini.

⁴ Raoul Glaber, *Histoires*, IV, cap. 6. Paris, 1886; traducere de E. Pogon, în „*L'An Mille*”, Paris, Editura Gallimard, 1947.

⁵ Mendel Beilis a fost acuzat de omor ritual, în Rusia țaristă, în 1911.

⁶ Augustua Jesopss, M. R. James (ed.), *The Life and Miracles of St. William of Norwich by Thomas of Monmouth*, Cambridge, 1896.

⁷ Regine Azria, *Judaismul*, București, Editura Coresi, 2000.

rezultat dintr-un asasinat pentru scopuri rituale.⁸ Cel care le-a „vândut” sângele, un anume Henker Simion, a fost condamnat la moarte. El omorâse o slujnică. O crimă cum sunt multe, în toate timpurile, dar care, pentru evrei, devenea o acuzație de omor ritual.

O altă relatare despre omorul ritual apare în două cronică, referitoare la istoria Moldovei și datează din anul 1726. Este vorba despre *Cronica Ghiculeștilor. Istoria Moldovei între anii 1695-1754* și *Cronica anonimă a Moldovei (1661-1729)*. Uciderea unui băiat de cinci ani (la fel ca în cazul de la Norwich), din Onițcani, face ca evreii din această localitate să fie învinuiți de omor ritual. Ba mai mult, crima fusese făcută chiar din „porunca marelui haham din Cracovia și a hahamului din Dubăsari”. Mihai Racoviță, domnul Moldovei, ia măsuri împotriva lor, trimițându-i în temniță. Ulterior este gata să-i elibereze pe cei învinuiți pe nedrept, contra unei sume fabuloase. Evreii găesc ajutor în persoana furnizorului principal al marelui vizir. Culmea este că autorul anonim este sigur de vinovăția lor: „*primul negustor al marelui vizir era și el tot evreu. Din acest fapt se vede că erau adevărate cele spuse și că ei erau vinoși, dar tăgăduiau și au recurs la acest negustor (Rafail)*”. În finalul relatării, cronicarul anonim se contrazice și aflăm de ce a crezut Mihai Vodă aceste acuzații: „*din pricina lăcomiei de bani*”. Cronicarul Ion Neculce, comentând evenimentul, subliniază că împricinații au fost trimiși la închisoare de către domnitor „*gândind doar a lua de la dânșii bani mulți*”. Neculce afirma despre Mihai Racoviță: „*unde simția pe cineva că are bani, îi arunca câte o pricină ca să-i iee banii*”.⁹

Referitor la această falsă acuzație, ambasadorul Franței pe lângă Înalta Poartă face unele observații: „*Acest domn nu ar fi trebuit să ignore faptul că învinuirea de omor ritual nu mai este crezută astăzi de nimeni în țările civilizate și dacă el ar fi cunoscut puțină istorie atunci ar fi știut că acuzația de omor ritual fusese folosită pentru prima dată în istorie de către romani împotriva creștinilor*”.¹⁰

Acuzațiile continuă în această perioadă, antisemitismul având uneori răbufniri violente. În 1791, la Pir (azi, jud. Satu Mare), s-a vehiculat că o fată a fost asasinată în fața rabinului, iar sângele ei a fost recuperat în scop ritual. Ca urmare, cinci evrei sunt incriminați, printre ei fiind și rabinul din Carei. Au fost condamnați la moarte. Din lipsă de probe, asemenea altor cazuri, instanța supremă casează sentința în 1796.¹¹

Un alt caz de omor ritual este prezentat în ziarul vienez „*Becsi Magyar Kurir*”, victima fiind un băiat de 13 ani. Acuzațiile au fost construite pe mărturiile false, obținute prin ademenirea și intimidarea fiului unuia dintre acuzați, un copil în vârstă de numai cinci ani. Metode de tortură au fost aplicate asupra mamei copilului. Dacă rabinul a reușit să convingă autoritățile de nevinovăție, unul dintre evrei a fost întemnițat, organele locale acceptând punerea lui în libertate contra sumei de 40.000 de florini. Ceilalți trei evrei au fost condamnați la moarte: „*ei sunt socotiți asasini și trebuie să piară din rândul celor vii, prin decapitare*”.¹² Pe toată durata procesului, evreii din comitat au fost victimele unor insulte, iar negustorii evrei au fost boicotați.

În legătură cu această relatare, redactorul ziarului, Sandor Szacsvai, ține să precizeze: „*Cu toate că am inclus această poveste aici, nu putem crede în veridicitatea afirmației după care religia nației evreiești prevede consumarea de sânge creștin; asta este o născocire. Curțile europene au investigat acest lucru mai înainte ca să-i admită pe evrei printre locuitorii creștini ai regatului lor. S-a fixat o recompensă de 100 de florini aceluia care ar putea să dovedească veridicitatea acuzației, dar până acum nu s-a găsit nici unul*”.¹³

În 1825, se intentează la Deda un nou proces privind omorul ritual, dar instanța din

⁸ *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt in Siebenburgen*, în „Izvoare pentru istoria orașului Brașov. Kronstadt”, 1886-1918, vol. I-VIII.

⁹ Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediție îngrijită și glosar de Iorgu Iordan, București, Editura Minerva, 1975.

¹⁰ Eudoxiu Hurmuzaki, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, București, 1887-1913, vol. I-XIX.

¹¹ Eugen Gluck, *The Jewish Population of Satmar around 1848*, în „*Studia Iudaica*”, V, 1996.

¹² Eotvos Karoly, *Marele proces care durează de 1.000 de ani și nu s-a sfârșit*, Budapest, Revai testverek, 1905.

¹³ „*Magyar Kurir*”, Viena, 1791, (VI), nr. 22, martie 18. Ziarul a apărut între anii 1786-1834. La început a fost organul de presa al forțelor progresiste iluministe.

Reghin a concluzionat că dovezile administrate sunt puerile. În 1836, la Făgăraș, masele instigate de niște demnitari locali au devastat casa de rugăciuni.¹⁴

Revoluția de la 1848 nu a însemnat pentru evreii din centrul și estul Europei îmbunătățirea situației lor, ba din contră, sunt semnalate chiar excese. La Timișoara s-a pretins expulzarea evreilor. După înăbușirea revoluției, generalul Haynau, comandantul suprem imperial, a amendat evreii din Ungaria cu suma fabuloasă de 2,3 milioane de forinți. În urma protestelor din Europa și America, împăratul Francisc Iosif a redus penalitatea.

Pe fondul unei atmosfere tensionante, reapar acuzațiile de omor ritual. În 1862, s-a răspândit vestea că, la Beiuș, o fată a fost tăiată în bucăți în sinagogă. La Șimleul Silvaniei, un moșier a fost asasinat. Imediat este arestat asociatul moșierului, pe motiv că este evreu; el și încă 13 coreligionari sunt acuzați de omor ritual. După o trăgănare de cinci ani, sunt achitați.

În schimb, un puternic răsunet a avut procesul de la Tiszaeszlar, din 1882-1883. Sunt implicați în proces 15 evrei, acuzați tot de omor ritual. În apărarea evreilor a venit juristul, omul politic și scriitorul, Eotvos Karoly. El dă în vileag înscenarea, amintind de procesul anterior, de la Pir. Într-o lucrare a sa, denunță în fața opiniei publice mondiale o falsă acuzație ce persistă de aproape un mileniu.¹⁵

2. Emanciparea și antisemitismul

2. 1. De la antiudaism la antisemitism

Cazurile prezentate sunt dovada unui antiudaism cu acuze și învinuiri religioase, dar Iluminismul, odată cu emanciparea, le aduce evreilor o nouă formă de excludere. În epoca lui Herzel, începuturile antisemitismului nu mai sunt religioase. Spre deosebire de antiudaismul creștin predicat pe parcursul Evului Mediu cruciat, acum, stigmatizarea evreilor nu mai este însoțită de o soluție cum era botezul. De acum înainte, rasa și nu religia este cea care devine stigmatizată. Pentru această doctrină, înălțată la rang de știință, evreii fac parte dintr-un tip uman fundamental ambiguu. Aparținând în același timp unei rase inferioare, dar, în mod paradoxal, dotați cu calități care le conferă puteri redutabile și ambiții nemăsurate, evreii sunt cu atât mai periculoși cu cât știu să se facă invizibili. Dușmanul de temut nu mai este evreul pe care îl recunoaștem după aspectul fizic, ci evreul asimilat, care se pierde în mulțime, evreul ascuns. Emanciparea acordată evreilor le permite intrarea în societate, făcându-i parteneri sociali egali și concurenți rivali. Dinamismul și voluntarismul lor, îngrădite de secole, îngrijorează mediile conservatoare care se simt amenințate de tulburările și dezvoltarea societății. Ridicarea unei burghezii de afaceri, care numără în rândurile ei și evrei, neliniștete burghezia tradițională. Dezvoltarea unei burghezii intelectuale evreiești (oameni politici, juriști, scriitori sau editori) îngrijorează. Aceste cazuri de reușită individuală stârnesc invidia și din cauza timpului scurt în care s-au realizat de la acceptarea lor în peisajul social. Evreii, deși „inferiori” ca rasă, reușeau, dar ei reușeau pentru că înșelau și conspirau.

Astfel, antiudaismul creștin cedează progresiv locul unui antisemitism economic și rasial. Antisemitismul modern îi acuză pe evrei că îi exploatează și îi înșală pe neevrei, furându-le slujbele, preluând controlul asupra bursei, presei și chiar asupra statului.¹⁶

Evreul trebuie descalificat din punct de vedere uman, pentru a fi eliminat pe plan social. Evreii se văd prinși într-o cursă: cu cât se integrează mai mult, cu atât sunt mai susceptibili de a dispăcea. Sosirea, în această perioadă, în Occident, a evreilor din răsăritul Europei (din cauza persecuțiilor și, cum am arătat anterior, reînvierea acuzelor de omor ritual în acest spațiu),

¹⁴ Eugen Gluck, *Contribuții privind istoria antisemitismului din Transilvania I (sec. XI-1918)*, în SAHIR, V. București, Editura Hasefer, 2000.

¹⁵ Eotvos Karoly, *op. cit.*

¹⁶ Așa se explică și marea încredere în veridicitatea „Protocoalelor Înțelepților Sionului”, acum, la mai mult de jumătate de secol de la procesul ce i-a dovedit falsul, Geneva, 1933-1935, vezi Hadassa Ben-Itto, *Anatomia unui fals*, București, Editura Hasefer, 2000.

contribuie la periclitarea situației, și așa fragile, a celor de aici. Astfel, evreul emancipat din Occident devine temător ca imaginea evreului din ghetou să nu o acopere pe a sa.

2. 2. Evreul, trădător și conspirator

Situația din Europa, la sfârșitul secolului al XIX-lea, duce la declanșarea unor noi forme de discreditare a evreilor. Emancipați în această perioadă, în majoritatea statelor europene, ei sunt acuzați de trădare și conspirație. Emanciparea a alimentat niște idei preconceptuate privitoare la evrei: „evreii punând stăpânire pe lume”. Wilhelm Marr (1819-1904), în scrierile sale, a „analizat” această problemă. El a fost autorul primului best-seller antisemit, intitulat *Victoria evreimii asupra Germaniei* (1879) și cel care a folosit pentru prima oară termenul *antisemit*¹⁷, Antisemitismul rasist modern se răspândește în toată Europa.

Dacă în cazul de omor ritual din Moldova (prezentat anterior), ambasadorul francez la Înalta Poartă intervine în sprijinul evreilor acuzați, precizând netemeinicia clară a unor astfel de acuze, nu aceeași va fi situația în secolul următor. În anul 1840, când evreii din Damasc sunt acuzați de omor ritual, consulul francez la Damasc susține acuzațiile. Mai mult, Guvernul francez îi acordă sprijin reprezentantului său la Damasc. Cum a fost posibil? Simplu. Franța avea interese politice în regiune, așa că oficiali cu răspundere erau dispuși să exploateze patimile ce se aprinseseră cu scopul de a-și consolida influența în zonă. Nu mijloacele financiare sunt urmărite, ca în perioada trecută, ci interesele politice și/sau economice.

Evreii francezi se vor opune propriului lor guvern. Ei vor colabora cu evrei din Marea Britanie și Austria, pentru a obține eliberarea prizonierilor din Damasc. Solidaritatea între evreii din diferite țări, pentru rezolvarea acestui caz, nu este bine văzută de unii francezi. Victoria evreilor este considerată de unii patrioți francezi drept o înfrângere a Franței, în care evreii francezi au colaborat cu dușmanii ei.¹⁸ Până la acuzarea evreilor, ca „trădători și conspiratori”, nu mai este decât un pas. Procesul intentat lui Albert Dreyfus a fost doar începutul.

O altă acuză, adusă în această perioadă, care a completat-o pe cea de trădare, este aceea că evreii se sustrag serviciului militar. Aceste acuzații erau destul de dese și grave pentru că, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, au avut loc multe războaie.

În România, evreii au participat la Războiul de Independență, fără să fie recunoscuți cetățeni ai țării, deși li se promisese emanciparea. La fel s-a întâmplat și în timpul războaielor balcanice. Izbucnirea Primului Război Mondial și intrarea României în război nu aduc evreilor mult promisa emancipare. Ei au participat la aceste războaie, importante pentru istoria României, fără a le fi recunoscut dreptul de cetățenie.¹⁹

Despre drama trăită de evrei, condamnați ca trădători, scriu Horia Carp, în *Povestea unui ocnaș*, și Liviu Rebreanu, în nuvela *Ițic Ștrul, dezertor*.

2. 3. Mitologie contemporană

O insistență mitologizare a istoriei contemporane atribuie evreilor rolul de promotori exclusivi sau principali ai comunismului în estul și centrul Europei. Ipoteza este vehiculată mai ales în privința Rusiei. Aici, mișcările socialiste și revoluționare ar fi avut în fruntea lor elemente alogene, cu deosebire evrei, ori aceștia, prin istoria și orientarea lor, nu sunt patrioți. Acest fals al secolului XX a căpătat o aură de onorabilitate științifică prin istoriografia „Noii Drepte” și a istoricului Ernst Nolte. Potrivit acestor teorii, Al Treilea Reich nu ar fi fost decât o reacție de apărare împotriva Uniunii Sovietice, iar antisemitismul hitlerist, justificat. Astfel se ajunge la repictarea lui Hitler în culori acceptabile, comparativ cu principalul său adversar, Stalin²⁰.

¹⁷ Moshe Zimmermann, *Wilhelm Marr: The Patriarch of Anti-Semitism*, New York, 1986.

¹⁸ Bernard Lewis, *The Jews of Islam*, Princeton, N. J.

¹⁹ Statutul evreilor în România, după adoptarea Regulamentului Organic, era de *apatrizi*. Recunoașterea cetățeniei lor ca români are loc abia în 1923, prin Constituție.

²⁰ Cum este și zvonul că însuși conducătorul Revoluției ruse, Lenin, nu ar fi fost rus, ci evreu.

Un șoc l-a constituit afacerea Dreyfus, scandalul care a divizat societatea franceză între 1894 și 1906. Procesul a polarizat societatea civilă și a lăsat urme adânci. În urma deznodământului pozitiv, impulsivat de intelectuali importanți (Emile Zola, Anatole France), dreapta conservatoare, susținută de clerul catolic, și-a strâns rândurile. Terenul era astfel pregătit pentru manipularea unor falsuri, precum *Protocoalele Înțelepților Sionului*, realizate sub îndrumarea Ohranei țariste. Asemenea acumulări de resentimente, accentuate în perioada interbelică, au făcut posibil, în patria triplei chemări spre modernizare, libertate-egalitate-fraternitate, colaboraționismul cu nazismul, atât în teritoriul ocupat, cât și la Vichy, cu masiva deportarea a evreilor, înfăptuită de autoritățile franceze, și, direct sau indirect, aprobată chiar de unii intelectuali.

Deportări asemănătoare au avut loc, pe fondul radicalizării pozițiilor, și în alte țări. Ca un paradox, antisemitismul în creștere a lucrat involuntar în favoarea sionismului politic, fondat de Theodor Herzl, la sfârșitul secolului al XIX-lea, într-un mediu cultural unde evreii s-au putut manifesta intelectual, fapt care a alimentat și mai mult reacțiile antisemite. Adolf Hitler s-a născut în Austria, tocmai când propaganda reconstituirii autenticului Sion, de către Herzl și adepții săi, se afla în plină desfășurare.²¹

Protocoalele Înțelepților Sionului

Pentru a arunca o aură malefică asupra mișcării sioniste, care a dus la crearea statului Israel, este folosit în continuare ca argument unul din cele mai mari falsuri: *Protocoalele Înțelepților Sionului*. Creat de către serviciile secrete ruse, acum un secol, dovedit fals în urma procesului din 1934-1935, de la Berna, el continuă să fie crezut și folosit ca argument de unii pseudoistorici.

Istoria sa începe în anul 1884, la Paris, de unde agentul Golovski, adjunctul lui Piotr Racikovski, șeful poliției secrete ruse pentru Europa. Dezvăluirea va fi făcută chiar de prințesa Caterina Radziwil, peste mai mulți ani, în Statele Unite ale Americii, ziarului „American Hebrew”. În casa acesteia din Paris, Golovski și-a prezentat falsul creat, mândru de realizarea lui²². Documentul era scris în limba franceză și fusese creat de el și alți agenți, în conformitate cu dispozițiile șefului lor, Racikovski. Așa se explică de ce caietul cu textul redactat în franceză avea mai multe scrisuri.

Rusia țaristă a avut, toată perioada medievală, o politică de excludere și de alungare a evreilor din teritoriile sale, dar, în urma celor trei împărțiri succesive ale Poloniei, într-un timp foarte scurt, de doar două decenii²³, s-a trezit cu o problemă de care fugise în tot acest timp: o comunitate evreiască numeroasă și săracă. În loc să demareze măsuri de dezvoltare și integrare a populației evreiești, în paralel cu îmbunătățirea condițiilor de trai pentru întreaga populație săracă a Imperiului, soluția aleasă a fost antagonizarea lor și prezentarea evreilor ca fiind cauza tuturor problemelor Imperiului. Serghei Iulievici Witte a fost numit ministru de Finanțe al Imperiului, chiar în preajma celei de a doua împărțiri a Poloniei; conștient de situația financiară deplorabilă a Imperiului, el era adeptul unei politici de îmbunătățire a situației evreilor, prin eliminarea legilor care îi discriminau, dar și de modernizare a Rusiei, prin dezvoltarea unei rețele de căi ferate, adoptarea etalonului aur și începerea industrializării. Aceste măsuri au nemulțumit atât pe țarii Alexandru al III-lea și Nicolae al II-lea, și cercurile conducătoare, cât și întreaga nobilime rusă. Desigur, și populația rusă era nemulțumită întrucât era nevoită să suporte cheltuielile modernizării. Plăsmuirea unui astfel de document, prin care populația evreiască era vinovată de situația grea, salva autocrația țaristă de răspundere, oferind maselor un presupus vinovat. Perioada de sfârșit a secolului al XIX-lea și de început a secolului XX a fost marcată de numeroase pogromuri, care au șocat prin violență lumea europeană.

²¹ Ion Ianoși, *Prejudecăți și judecăți*, București, Editura Hasefer, 2002.

²² Hadassa Ben-Itto, *Anatomia unui fals. Protocoalele înțelepților Sionului*, București, Editura Hasefer, 2000, p. 128.

²³ 17 februarie 1772, 2 ianuarie 1793 și 24 octombrie 1795, care au dus la dispariția sa totală de pe hartă.

Ca surse pentru *Protocoale* au fost folosite mai multe scrieri. Una îi aparține lui sir John Readcliff (pseudonim literar al scriitorului german Herman Goedsche), romanul *Biaritz*, mai exact capitolul *Discursul Rabinului* sau *Cuvântarea Rabinului*. Acest capitol a fost publicat sub forma unei broșuri, începând cu anul 1872. Ideea centrală a scrierii este acuzația falsă de „evreu conspirator”, potrivit căreia „evreii din întreaga lume sunt uniți în intenția lor de a obține dominația la nivel mondial prin intermediul guvernului lor secret”.²⁴

O altă sursă a fost o scriere franceză: un dialog imaginar între Machiavelli și Montesquieu, care a apărut la Geneva, în 1864, sub semnătura lui Maurice Joly. Cartea se numește *Dialogues aux Enfers entre Machiavel et Montesquieu ou la politique de Machiavel au XIX siècle*, publicat la Bruxelles, în 1864, sub pseudonim. Spre deosebire de cealaltă sursă, această carte nu menționează nimic despre evrei. Cartea este un pamflet la adresa politicii lui Napoleon al III-lea. Autorul, Maurice Joly, avocat și publicist, a fost identificat de către poliția împăratului francez și a fost condamnat la 15 luni de închisoare.

Referitor la cea de a doua sursă a *Protocoalelor*, corespondentul ziarului „Times” la Constantinopol, jurnalistul Philip Graves a primit un pachet, însoțit de o carte de vizită, la data de 12 iulie 1921. Mihail Mihailov Raslovlev, nepot al prințului Volkonski, refugiat din Rusia țaristă din cauza Revoluției bolșevice, angajat la biroul Crucii Roșii Americane din Istanbul, îi spunea că deține dovada că *Protocoalele* sunt un fals. În pachetul primit, jurnalistul britanic primește cartea după care se copiaseră. Interesant este că sursa inspirației a fost primită de Raslovlev, de la un general rus al Ohranei, care decedase.

Compararea textelor celor două cărți, de către jurnalistul englez, a oferit dovada clară a faptului că *Protocoalele* conțin aproape identic textul din cartea franceză. În articolele publicate, în zilele de 16, 17 și 18 august, sunt publicate și comentate pasajele din cele două cărți. Falsul este dovedit, *Protocoalele* fiind clar un palgiat al cărții franceze. Doar că nu era un simplu palgiat, ci un fals ticluit.

Broșura cu articolele din „Times”, tot cu titlul *Protocoalele...*, a apărut și la București la scurt timp, în 1923. În prefața cărții se menționează falsul. Și totuși, falsul dovedit a continuat să fie publicat, prezentat în discursul furibund antisemit, atât în perioada interbelică, cât și ulterior.

Falsul document *Protocoalele Înțelepților Sionului* a fost publicat prima dată în ajunul Paștelui creștin, în 1903, în Rusia țaristă, cu rol de a ațâța masele, parte a propagandei, alături de acuzația medievală de omor ritual. Pogromul care a avut loc în zilele următoare, la Chișinău, a fost de o cruzime fără margini, îngrozind întreaga omenire. Deși a contribuit la exacerbarea urii față de evreii în rândul maselor, intelectualitatea rusă și cercurile politice erau conștiente că este un fals și nu îi acordau atenție.

După prăbușirea Rusiei țariste, broșura a fost răspândită în toată Europa, de către refugiații ruși, mulți dintre ei foști ofițeri ai armatei imperiale, care îi considerau pe evrei răspunzători de declanșarea Revoluției. Astfel a luat naștere un nou mit, cel al „evreului bolșevic”. Mai mult, șocul Primului Război Mondial, terminat cu prăbușirea marilor imperii și cu o pace considerată nedreaptă de către învinși, duce spre găsirea unui vinovat, care nu putea fi decât evreul dornic să conducă lumea. Acum *Protocoalele* sunt publicate masiv în toată Europa. În Germania, cartea era foarte căutată: în 1933, a ajuns la a 13-a ediție. De asemenea, în Elveția, erau mulți simpatizanți naziști, grupați în Frontul Național. Asasinarea ministrului de Externe german al Republicii de la Weimer, Walter Rathenau a fost pe fondul exaltării declanșate de isteria *Protocoalelor*. În apărarea sa, unul dintre asasini a declarat că „l-au omorât pe Rathenau deoarece erau convinși că el face parte din Consiliul Înțelepților Sionului, al cărui scop era de a pune stăpânire pe întreaga omenire”²⁵.

În Anglia, *Protocoalele* au fost publicate cu titlul de *Pericolul evreiesc*, iar apariția

²⁴ Hadassa Ben-Itto, *op. cit.*, p. 66.

²⁵ *Ibid.*, p. 98.

broșurii a fost menționată în ziarul „Times”, în 8 mai 1920²⁶. Autorul articolului îndeamnă cititorul spre cercetarea veridicității documentului, dar atenționează asupra pericolului posibilității de a i se acorda credibilitate din cauza gravei situații postbelice. În SUA, doctrina antisemită, propagată de *Protocele*, este însușită chiar de către celebrul industriaș Henry Ford, care le finanțează publicarea. Versiunea sa a *Protocelelor* este cartea *Evreul internațional*, care a fost tradusă în 17 limbi, putând fi procurată cu mare ușurință și la un preț accesibil. Mai mult, în ziarul său „Dearborn Independent”, evreii sunt acuzați nu doar de Revoluția din Rusia, ci chiar de Războiul Civil și asasinarea președintelui Abraham Lincoln²⁷.

Procesul de la Berna, din 1934, este deschis de comunitățile evreiești din Elveția împotriva organizației Frontul Național, pentru difuzarea masivă a *Protocelelor*. Comunitatea din Elveția era îngrozită de știrile din Germania, dar și de larga răspândire a broșurii care instiga la ură. Comunitatea a fost reprezentată de avocații Georges Brunschvig și Emil Raas. În sentința din 14 mai 1935, *Protocelele* sunt declarate ca fiind un *fals și un lucru obscen!* Pledoaria judecătorului Meyer este și astăzi considerată cea mai complexă condamnare a falsului. Doar că naziștii nu renunță și atacă decizia. În apelul din noiembrie 1937, falsul este recunoscut în continuare, doar că, de data aceasta, documentul nu mai este considerat *obscen, ci politic*, lăsând drum liber publicării sale. Putem spune cu tristețe că semantica a infirmat sentința inițială.

Teoria conspirației evreiești a fost însușită de grupări militante de dreapta, de către cei care neagă Holocaustul. Într-un articol, publicat la 16 mai 1983, în ziarul „Times” din Londra, sub titlul *Falsuri care au denaturat istoria*, se scria: „În Europa și în America de Sud, în orice loc marginal unde reînvie nazismul și fascismul, apar și „PROTOCOALELE”. În lumina tragediilor pe care ele le-au provocat, a potențialului otrăvit pe care îl conțin, ele pot fi caracterizate ca falsul cel mai ticălos și, totodată, cu cel mai mare succes din istorie”.

Memorandumul Tanaka Giichi

*Memorandumul Tanaka Giichi*²⁸ este, asemenea *Protocelelor*, tot un document fals, de data aceasta menit să discrediteze Japonia și politica ei. Denumit impropriu *document*, deoarece nu a fost văzut ca atare, este o petiție secretă de 13.000 de cuvinte, apărută în 1929, în limba chineză, folosind un limbaj îndoielnic. Documentul abundă în contradicții, date false istorice, viziuni apocaliptice. Se afirmă că Japonia trebuie să zdrobească SUA, pentru a controla China, apoi se contrazice: China trebuie cucerită prima.

El ar reprezenta un plan al premierului Japoniei, baronul Tanaka Giichi, de subjugare economică a Manciuriei, Chinei și Mongoliei, pregătitoare pentru o supunere a Asiei și Europei. Acest program ar fi fost prezentat împăratului Hirohito, la 25 iulie 1927. Impactul a fost profund și durabil, devenit un puternic mijloc de mobilizare a sentimentului internațional împotriva Japoniei, începând din anii 1930 până azi. Documentul nu a fost niciodată publicat în limba japoneză.

Prezentat de chinezi, în 1929, ulterior a fost tradus și publicat pe scară largă în Europa și SUA. *Memorandumul* a servit ca instrument împotriva Japoniei, mult timp după terminarea celui de Al Doilea Război Mondial. Într-un discurs adresat Parlamentului indonezian, în 26 februarie 1960, primul ministru sovietic Nikita Hrușciiov avertiza lumea de reluarea de către clasa conducătoare japoneză a planurilor imperialiste ale lui Tanaka, de subjugare a popoarelor din Asia.

Deși a trecut aproape un secol de la publicarea sa, iar multe arhive și documente au fost desecretizate, *Memorandumul* continuă să prezinte interes. Oficialii japonezi l-au denunțat în mod repetat ca fiind fals, observatorii occidentali îl resping ca pe un fals. Cu toate aceste

²⁶ *Ibid.*, p. 150.

²⁷ *Ibid.*, p. 108.

²⁸ În lucrările din spațiul de limbă engleză este folosită denumirea de *memorial*, iar în spațiul sovietic și în lucrările japoneze, *memorandum*, apud John J. Stephen, *The Tanaka Memorial (1927): authentic or spurious*, în „Modern Studies”, 7, 4 (1973), pp.733-745.

argumente, sunt voci care îl aseamănă cu *Mein Kampf* al lui Hitler, un plan al cuceririi globale de către Japonia.

Prin alăturarea și compararea unui document fals cu unul autentic se induce percepția greșită: fie ambele sunt autentice, fie ambele false, argument important pentru negaționistii Holocaustului și adepții lui Hitler.

Conceperea documentului ar fi avut loc în timpul Conferinței de Est, desfășurată la Tokio, între 27 iunie-7 iulie 1927, ca urmare a izbucnirii războiului civil din China. Ce s-a discutat la conferință se cunoaște din înregistrările și procesele-verbale puse la dispoziție de către Ministerul de Externe japonez. Faptul că Japonia avea interese economice în China era cunoscut încă din Primul Război Mondial, din cele *21 de Cereri* discutate cu Marea Britanie, atunci aliat al Japoniei.

Din septembrie 1929, oficialii japonezi primesc informații de la consulul lor de la Pekin, despre existența unui document secret, elaborat de către ei și aflat în posesia chinezilor. Documentele circulau în limbile engleză și chineză. Oficialii chinezi spuneau că urmau să prezinte documentul la Conferința de la Kyoto și că l-ar fi cumpărat de la „un prieten din Tokyo”, contra sumei de 50.000 yeni (25.000 \$).²⁹

Lipsa de reacție oficială a guvernului japonez duce la publicarea documentului, în 1930. Ignorat inițial de către opinia publică, va fi preluat și publicat masiv după 1931, în limbile chineză și rusă. „*Dovezile circumstanțiale și textuale dovedesc falsitatea Memorandumului, dar misterul acoperă adevărata identitate a sa – concepția, autorii. Misterul, așa cum demonstrează autorul Matsumoto Seicho, este chiar cel care susține credibilitatea populară e Memorandumului*”.³⁰

Concluzii

Timpul scurs de la publicarea articolelor în „Times”, care dovedeau plagiatul și, mai apoi, de la procesul de condamnare a falsului document al *Protocoalelor*, de la Berna, a infirmat optimismul jurnalistului englez Philip Graves, care încheia publicarea articolelor sale: „*În orice caz, plagiatul e dovedit și legenda poate fi dată uitării*”. Falsul persistă și în zilele noastre. Răul făcut, atunci și acum, este imens, iar cuvintele sale sunt adevărate și azi: „*Protocoalele au făcut mai mult rău pentru că au putut sugera multor oameni de treabă ideea că toate manifestările recente de nemulțumire din partea mulțimei nevoiașe sânt un fenomen nefiresc, o agitație artificială pricinuită de o societate secretă de Evrei*”.

Persistența și credibilitatea acestor falsuri se datorează și naturii umane, dispusă să accepte mai ușor exaltările emoționale conspirative, ale celor care cunosc aceasta și se folosesc de *sindromul conspirației*. Tocmai de aceea trebuie să cercetăm cu atenție documentele, să contextualizăm evenimentele, să nu ne lăsăm pradă prejudecăților, iar cartea document a doamnei Hadasa Ben-Itto să fie inclusă în bibliografia obligatorie la orele de istorie universală.

Aceste vorbe, scrise sau rostite, sunt falsuri folosite atunci când oportunitatea politică sau ideologică o cere. „*Repetarea în public a unor acuzații neplauzibile creează o opinie publică deformată. Voi, evreii, oamenii aveți datoria să învățați din trecut. Cândva ați ignorat ce a scris Hitler în cartea sa Mein Kampf. Nu aveți voie să ignorați calomniile antisemite, dar mai ales nu bagatelizați calomnia despre existența unui complot evreiesc care ar urmări să pună mâna pe lume, așa cum este prezentată în Protocoalele Înțelepților Sionului*”³¹.

²⁹ *Ibid.*, p. 736.

³⁰ *Ibid.*, p. 745.

³¹ Hadassa Ben-Itto, *op. cit.*, p. 23, cuvintele adresate autoarei de un diplomat, la Adunarea Generală ONU – 1965.

FORGERIES THAT DENATURED HISTORY

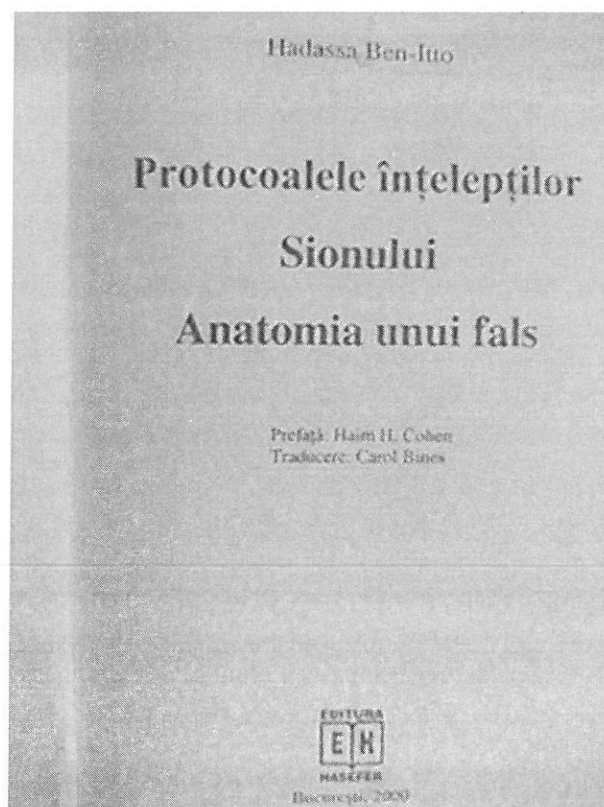
From the words carried by the wind, that led to the onset of Anti-Semitism, to the written documents deliberately deceived, such as *The Protocols of the Learned Elders of Zion*, or *The Tanaka Giichi Memorial*, the forgeries have distorted history, and even if they have been proven continue to be believed.

In the study we present, we show how the defamatory statements against the Jewish people have gradually increased, from simple words to bloody pogroms, following them in their drive from West to East. When the interests, at first economic, then political, of the state where they took refuge were 'demanded', Jewish people was culprit. The accusations of '*The Ritual Murder*' and '*The Jewish Deicide*', appeared near the crusades, promoters of Anti-Judaism, persisted until the early twentieth century. With the achievement of Emancipation in the European States, the accusations of *Traitor and Conspirator* are added. This mythology created for centuries reaches its peak of the greatest False '*The Protocols of the Learned Elders of Zion*'.

The document book of the author Hadasa Ben-Itto, '*The Protocols of the Learned Elders of Zion, The Anatomy of a Fake*', presents the sources and elaboration of the most famous fake of all the time, a fake that persists and is often invoked today.

BIBLIOGRAFIE

- Azria, Regine, *Iudaismul* București, Editura Coresi, 2000.
- Beasley, William Gerald, *Japanese imperialism 1894-1945*, Oxford, Clarendon Press, 1987.
- Ben-Itto, Hadassaa, *Anatomia unui fals. Protocoalele înțelepților Sionului*, București, Editura Hasefer, 2000.
- Dimont, Max I, *Evreii, Dumnezeu și Istoria*, București, Editura Hasefer, 2004.
- Florea-Paraipan, Emanuela, *Cruciadele promovate ale antiiudaismului*, în *Studia Hebraica* 6, București, Editura Hasefer, 2006, pp.280-288.
- Iancu, Carol, *Emanciparea evreilor din România. 1913-1919*, București, Editura Hasefer, 1998.
- Ianos, Ion, *Prejudecăți și judecăți*, București, Editura Hasefer, 2002.
- IMRER, II/1 și 2. București, Editura Hasefer, 1990.
- Johnson, Paul, *O istorie a evreilor*, București, Editura Hasefer, 2003.
- Lindemann, Albert S, *Evreul Acuzat. Trei procese celebre*, București, Editura Hasefer, 2003.
- Oișteanu, Andrei, *Imaginea evreului în cultura română*, București, Editura Humanitas, 2004.
- SAHIR, V. București, Editura Hasefer, 2000.
- Stephan, John J, *The Tanaka Memorial (1927): authentic or spurious* în *Modern Studies*, 7,4 (1973), pp.733-745.

Coperta cărții-document a doamnei Hadasa Ben-Itto.
Cartea se găsește în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I” din București.

DIALOGUE AUX ENFERS

ENFERS

MACHIAVEL

ET MONTESQUIEU

OU LA POLITIQUE DE MACHIAVEL

AU XIXe SIÈCLE,

PAR UN CONTEMPORAIN.

— (Maurice Joby)

« Rienôt on verrait un calme affreux,
pendant lequel tout se réunirait contre
la puissance violatrice des lois. »

« Quand Sylla voulut rendre la liberté
à Rome, elle ne put plus la recevoir. »
(Montesquieu, *Esp. des Loix.*)

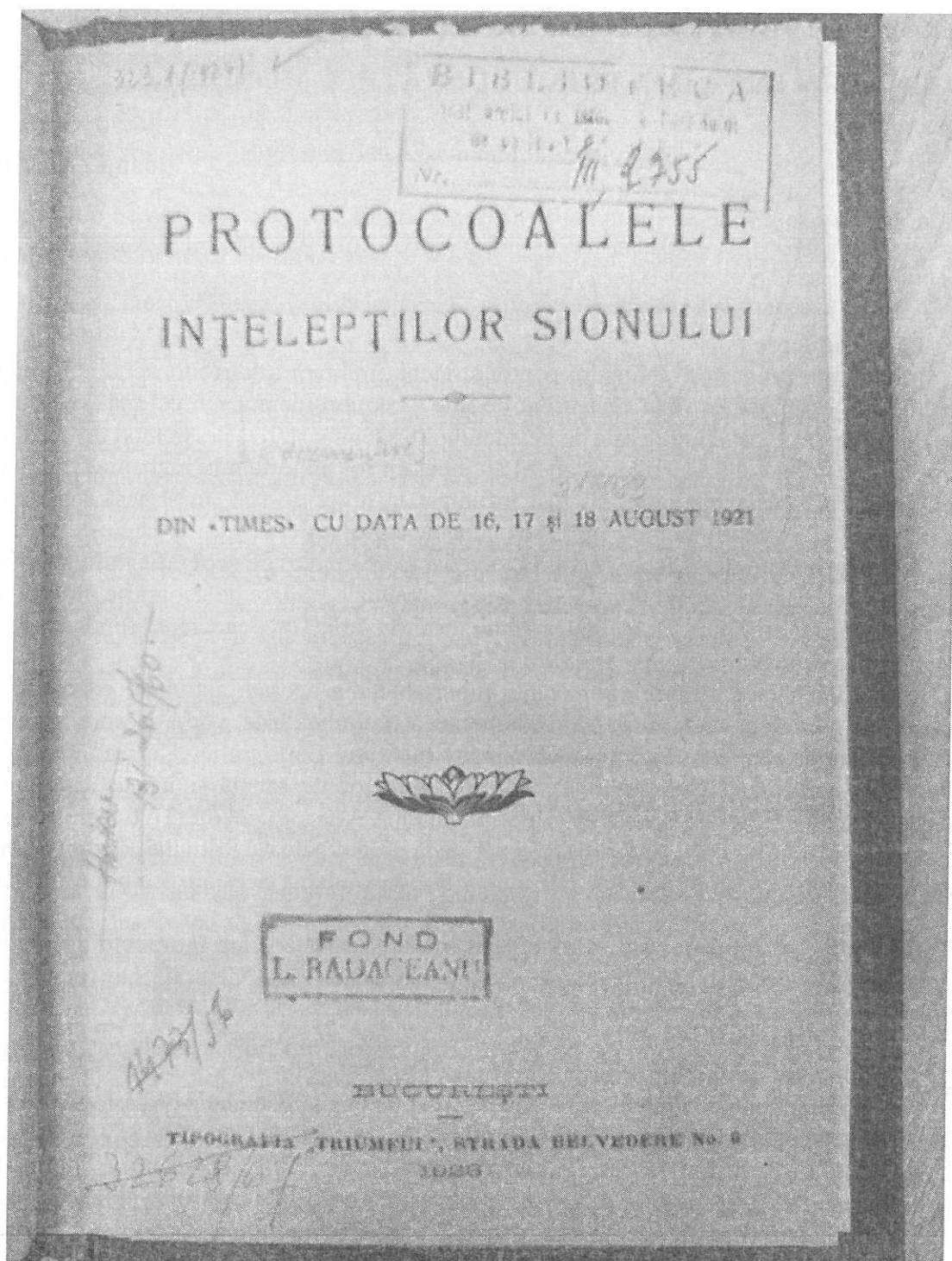
BRUXELLES,

IMPRIMERIE DE A. MERTENS ET FILS,

RUE DE L'ÉCALIFE, 22.

1864

Coperta cărții folosită ca sursă pentru realizarea falsului *Protocoloalelor*.

Broșura tipărită în România cu articolele din „TIMES” care demască falsul. Documentul se găsește în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare „CAROL I” din București.